

Kā ieguldīt augšnes auglībā?

Viens no Eiropas Zaļā kursa pilāriem ir Eiropas Savienības Augšnes stratēģija 2030. gadam. Tā paredz konkrētu pasākumu kopumu, lai aizsargātu un atjaunotu augsni, nodrošinātu tās veselību un ilgtspējīgu izmantošanu.

Strādājot ar zaļmēslojumu, starpaugiem un kompostu, lauksaimnieks stiprina ekonomisko neatkarību, jo šīs prakses balstās uz saimniecības iekšējiem resursiem.

Bioloģiskās lauksaimniecības konferencē *Audzē augsni* 2023. gada nogalē šo būtisko faktoru minēja zemkopības ministrs Armands Krauze, norādot, ka augsne ir saimniecības fundamenta. Īpaši – pašreizējās mainīgās ekonomikas apstākļos, kad bioloģiskajā sistēmā ir sevišķi būtiski kāpināt ražas, lai noturētu ekonomisko līdzsvaru. Augšnes stratēģijas vīzija – panākt, lai līdz 2050. gadam augsnes ekosistēmas visā ES būtu veselīgā stāvoklī. Tikmēr lauksaimnieku vidū radušies jautājumi par to, ko īsti sevī ietver ilgtspējīga augsnes apsaimniekošana. Īsumā – tā ir prakšu kopums, kas ļauj augsni atjaunot un uzturēt veselīgā stāvoklī. Tādējādi palielinās biodaudzveidība augsnē, uzlabojas augsnes auglība un noturība, kā arī ir citi daudzveidīgi ieguvumi, tostarp ūdens un gaisa kvalitātei. Tas palīdz ne tikai augsnei, tie ir priekšnosacījumi arī lauku apvidu pastāvēšanai.

MĀCĪTIES CITAM NO CITA

Lai kādi arī nebūtu Eiropas Zaļā kursa uzstādījumi augsnes ilgtspējas veicināšanā, katrai saimniecībai būtisks ir ekonomiskais rezultāts sezonas noslēgumā. Svarīgi ir pie-

bilst, ka rūpes par augsni un ekonomiskie ieguvumi iet roku rokā. Bez augsnes stratēģijas bioloģiskajā sistēmā ražas nav iespējams palielināt.

Pagājušajā gadā Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Vides nodaļa sadarbībā ar Latvijas bioloģiskajiem graudkopjiem un dārzkopjiem strādāja interešu grupās, lai, kopīgi mācoties citam no cita, pētītu dažādas pieejas un prakses augsnes auglības celšanā.

2023. gada sezona skaidri iezīmēja klimata pārmaiņu radītos riskus, kas nākotnē lauksaimniecības prakses ietekmēs arvien vairāk. Lauksaimniekiem būs jāiemācās strādāt jaunajos klimata apstākļos, piemeklējot un attīstot jaunas pieejas un prakses.

Vai ar lauksaimniecības prakšu kopumu ir iespējams mazināt sausuma radīto ietekmi? Vai mēslošanas līdzekļu izmantošana bioloģiskajā lauksaimniecībā spēj palielināt ražību? Šie un citi jautājumi ir būtiski, un tos mums uzdod biolauksaimnieki. *Rāmkalni Nordeco* saimnieks Viktors Grūtups konferencē apstiprināja, ka ir ļoti nozīmīgi veikt saimniecības augšņu apsekošanu, lai pēc tam spētu novērtēt, kādu mikro un makro elementu pietrūkst un ar kādiem līdzekļiem nodrošināt to atgriešanu augsnē.

AUGSNE UN RESURSU ATKARĪBA

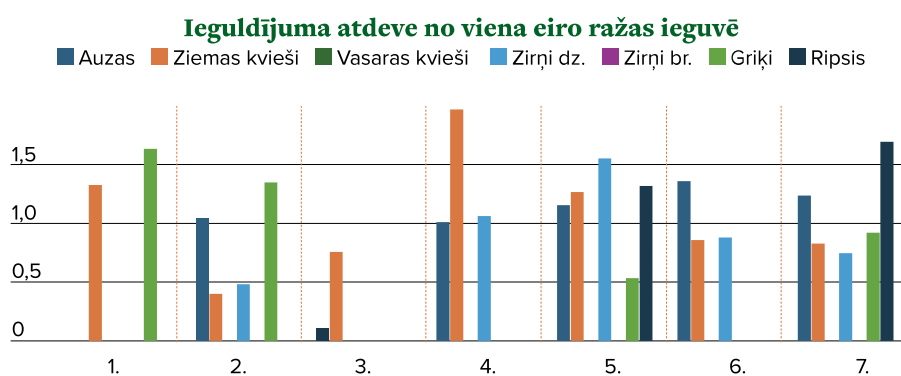
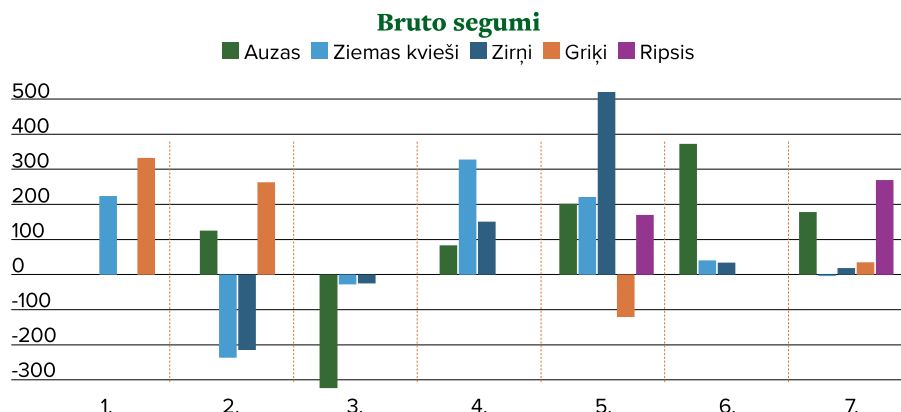
Piedāvājam ielūkoties ekonomiskās situācijas apskatā bioloģiskajā graudkopībā. Grafikos attēlotie dati iegūti no septiņām bio graudkopības saimniecībām, kurās izmanto dažādas saimniecības pieejas un apstrādā atšķirīgas platības, bet visas atrodas Vidzemē. Šīs interešu grupas vadītāja ir LLKC Vides nodaļas konsultante Ilze Andersone.

Kopā interešu grupas dalībnieki apsaimnieko 3625 ha bioloģiski sertificētas zemes. Audzē lielākoties ziemas un vasaras kviešus, nozīmīgu apjomu veido viena saimniecība, kam ir 400 ha kviešu sējumu. Otrās populārākais kultūraugs ir auzas, kas četrās saimniecībās nodrošina galveno ražu un ir ekonomiski pamatotākais kultūraugs, aizņemot 582 ha. Trešajā vietā – zirņi (gan pelēkie, gan dzeltenie), kas tiek iekļauti augu sekā, lai nodrošinātu tauriņziņu īpatsvaru, un ir arī viens no tiem kultūraugiem, kas bioloģiskajā saimniecībā nodrošina ekonomisko atdevi.

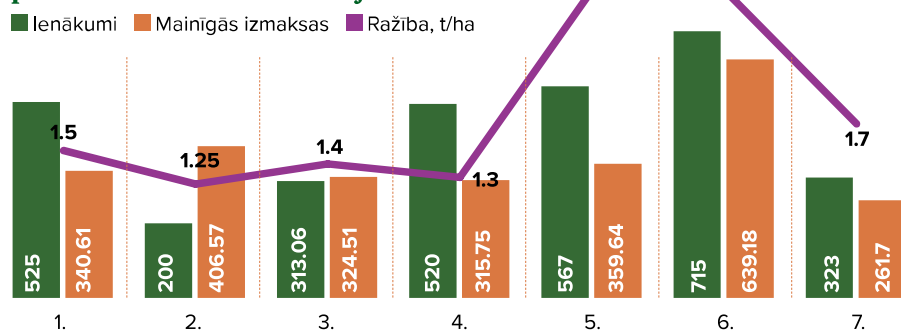
Bioloģiskās graudkopības saimniecības var iedalīt vairākās grupās un vizualizēt skalā: vienā galā attēlota grupa jeb saimniecības, kuras neiegulda augsnes auglības veicināšanā, vienkārši iesējot sēklu un novācot

Datu analīze septiņās bio graudkopības saimniecībās Vidzemē.

Izmantotas dažādas saimniekošanas pieejas

Ienākumu un mainīgo izmaksu attiecība pret ražību ziemas kviešu sējumos

dabas doto rezultātu sezonas noslēgumā. Skalas otrā galā parādīts rezultāts, ko iegūst saimniecības, kurās saimnieki pārdomāti strādājuši pie augsnes auglības stratēģijas, izmantojot dažāda veida pieejamos mēslojumus – kūtsmēslus, kompostu, organiskos NPK mēslojumus, mikroelementus un dažādus mikrobioloģiskos preparātus. Tie, kas piedomā pie augu sekas, rotācijā iekļauj āboliņu u.c. tauriņziežus, lai piesaistītu slāpekli. Iekļauj arī zaļmēslojuma augus, un kāds izmēģina starpkultū-

ras. Tādējādi zemnieki meklē alternatīvas, lai veicinātu augsnes auglību un nebūtu tik ļoti atkarīgi no tirgū piedāvātajiem produktiem.

DZIĻĀK AUGSNES IZPĒTĒ

Pastāv dažādas metodes, kā veicināt augsnes auglību, un katras saimniecības ziņā ir izvērtēt finansiālās iespējas investēt nākotnes ražības celšanā.

Analizējot 2023. gada datus un ņemot vērā, ka graudaugu augšanas laikā bija liels

sausums, var novērot – uzņēmumos, kur ilgstoši tiek strādāts pie augsnes auglības veicināšanas, ražas bija būtiski augstākas (6. saimniecība grafikos), bet arī izdevumi sasniedz to līmeni, kad ekonomiskais ieguvums bija tikai nedaudz lielāks vai līdzvērtīgs peļņai tajos uzņēmumos, kas pamatā darbojas ar augu seku, tajā iekļaujot āboliņu. Izteikti tas redzams 5. saimniecības datos. Jāpiemin gan, ka 1., 4. un 5. saimniecība ir sēklkopības saimniecības, tāpēc it īpaši 1. un 4. saimniecība plāno augstāku pārdošanas cenu, tādējādi arī papildus nodrošinot bruto seguma pozitīvāku rezultātu.

Reālos izdevumus un ieguvumus varētu noteikt, tikai veicot daudzu gadu augu sekas analīzi, kopā ar bruto segumiem, nosakot vidējo piecu gadu periodā. Efektu, it īpaši no zaļmēslojuma, āboliņa un starpaugiem, nav iespējams izvērtēt viena gada ietvaros, tas ir jāskata kompleksi un ilgstošākā laikā – vismaz piecu gadu posmā.

MAZIEM, BET DROŠIEM SOĻIEM

Interesu grupā zemnieki izvirzīja galvenās problēmas, kuru risināšanai tika pieņemts lēmums veikt demonstrējumus grupas dalībnieku saimniecībās. Plānojam izmantot dažāda veida mēslojumus, zaļmēslojumu un starpkultūras, lai rastu optimālus risinājumus augsnes auglības celšanai, arī salīdzināsim dažādas metodes vārpatas ierobežošanai. Šogad kopā ar lauksaimniekiem dosimies dziļāk augsnes izpētē, kopīgi vērtējot dažādu prakšu pievienoto vērtību augsnes auglības veicināšanā.

Mūsu kopīgā darba galvenais secinājums – strādājot ar zaļmēslojumu, starpkultūrām un kompostu, saimniecība stiprina ekonomisko neatkarību, jo šīs prakses balstās uz saimniecības iekšējiem resursiem. Tās izmantojot, raža nebūs tik liela, kā lietojot atbilstošus komerciālos mēslošanas līdzekļus, bet saimniecības ieguvums būs finansiālā neatkarība.

Būtiska atziņa un ieteikums no ekspertu puses – svarīgi ir mēģināt! Sākt ar mazu platību saimniecībā, sākumā ar vienu hektāru, kur izvērtēt dažādu metožu un risinājumu ietekmi.

Lai sasniegtu labākus rezultātus – jāizstrādā savas saimniecības stratēģija, maziem, bet drošiem soļiem dodoties pārmaiņu virzienā. **B**